

A photograph of a lush green forest. In the foreground, there is a dense thicket of green bushes. In the middle ground, two hikers are visible: one on the left, seen from the back, and one on the right, facing the camera. They are standing on a path or clearing. The background is filled with tall trees with vibrant green leaves. Sunlight filters through the canopy, creating a bright starburst effect in the upper center. The sky is visible through the branches, showing a clear blue color with some light clouds. The overall atmosphere is peaceful and natural.

NAŠA VÍZIA PRE LESY

WWF Slovensko

NAŠA VÍZIA PRE LESY

Lesy predstavujú dôležitý prírodný ekosystém, viažu uhlík a produkujú kyslík potrebný pre život na Zemi. Sú domovom pre viac ako polovicu všetkých suchozemských druhov organizmov, zabezpečujú filtráciu a zachytávanie vody v krajine, zabraňujú erózii pôdy, znižujú prašnosť a hladinu hluku. Viac ako miliarda ľudí žije v lesoch alebo je od lesov závislá ako od zdroja paliva, potravy alebo liečiv. Každý z nás používa výrobky z dreva v každodennom živote, od stoličky, na ktorej sedíme, až po papier, na ktorý píšeme. V lese nachádzame priestor na oddych a regeneráciu aj miesto pre šport a voľnočasové aktivity.

Aj napriek tomu, aké sú pre človeka dôležité, každoročne dochádza k ničeniu približne 10 miliónov hektárov lesa. WWF Slovensko sa téme ochrany lesov na Slovensku a starostlivosti o ne venuje dlhodobo. Lesy sú kľúčové pre zachovanie biodiverzity a zmiernenie dopadov zmeny klímy. Preto je našim cieľom zabezpečiť ochranu

najvýznamnejších lesov a pralesov, presadzovať zodpovedné a prírode blízke hospodárenie v lesoch tak, aby boli schopné odolávať zmene klímy, zachovávali a podporovali biodiverzitu a neboli ťažené nelegálne. Viac o tom, čo chceme dosiahnuť, sa dozviete z našej vízie pre lesy.

NAJVZÁČNEJŠIE LESY DOSTATOČNE CHRÁNENÉ

Pralesy patria medzi najvzácnejšie lesy. Podľa jednej z definícií je prašesom relatívne nedotknutý prírodný les, v ktorom nie sú evidované znaky po bývalej ľudskej činnosti, alebo sú ťažko identifikovateľné a málo evidentné. Má klimaxové (pôvodné) drevinové zloženie s výskytom typických druhov ekosystému, so zachovalou prirodzenou vekovou, vertikálnou, horizontálnou a priestorovou štruktúrou, s primeranou prítomnosťou odumretého dreva (stojaceho a ležiaceho) v rôznych štádiách rozkladu a s prítomnosťou jedincov drevín, ktorých vek sa blíži fyzickému veku. Za súčasť prašesa sa považuje aj sukcesné štádium lesného ekosystému, tzv. prípravný les, ktorý vznikol prirodzeným spôsobom, bez priameho vplyvu človeka, po prírodných disturbanciách na ploche prašesa, do ktorého nebolo zasahované, a je predpoklad, že bude ponechaný na prirodzený vývoj (Jasík a Polák 2011).

V rokoch 2009-2015 prebiehalo mapovanie prašesov a prašesových zvyškov, ktoré sa na Slovensku zachovali. Vďaka časti odbornej a zainteresovanej laickej verejnosti spolupracujúcej s občianskym združením Prašes bolo identifikovaných a zmapovaných spolu 261 lokalít s celkovou výmerou 10 583 ha. Až 30 % z nich však nebolo chránených

piatym stupňom ochrany prírody. Hrozilo im teda poškodenie alebo zničenie ťažbou dreva či výstavbou. V spolupráci s Prašes, o., z., a so Štátnou ochranou prírody SR sme vykonali kroky, ktoré viedli až k vyhláseniu rezervácií Prašesy Slovenska uznesením Vlády SR z 1. 12. 2021. Celkovo tak 76 lokalít vo vlastníctve štátu s výmerou 6 462,42 ha (z toho plocha prašesov tvorí cca 2 400 ha) dostalo piaty stupeň ochrany a podiel prísne chránených prašesov a prašesových zvyškov stúpol na 93 %. Aj napriek tejto snahe došlo od roku 2015 k poškodeniu alebo zničeniu až 42 lokalít s výmerou 234,46 ha.

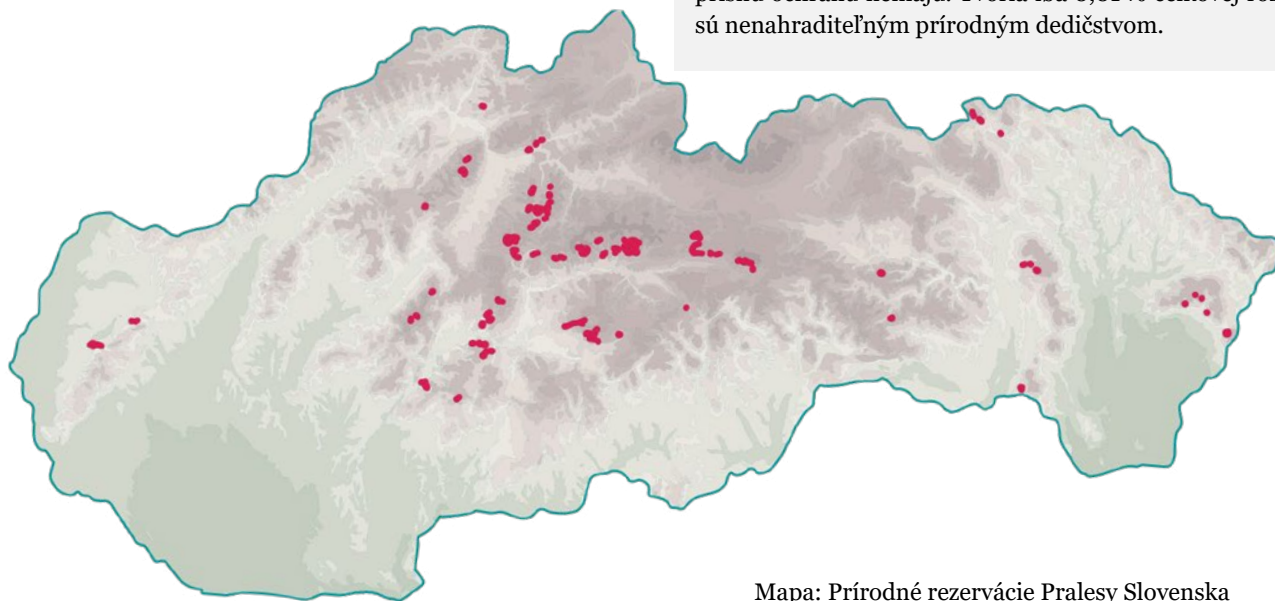
Stále teda ostáva 7 % prašesov a prašesových zvyškov na Slovensku bez adekvátnej ochrany, pričom väčšina z nich je vo vlastníctve neštátnych subjektov. Rešpektujeme súčasný právny stav, záujmy a postoje vlastníkov a obhospodarovateľov, preto sa snažíme v komunikácii s nimi hľadať pre tieto lokality možnosti ochrany či kompenzačných mechanizmov, ktoré budú pre nich prijateľné.

Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 zaviazala členské štáty vrátane Slovenska zabezpečiť prísnu ochranu na 10 % ich územia. Prašesy a prašesové zvyšky sa zachovali len na 0,2 % výmery

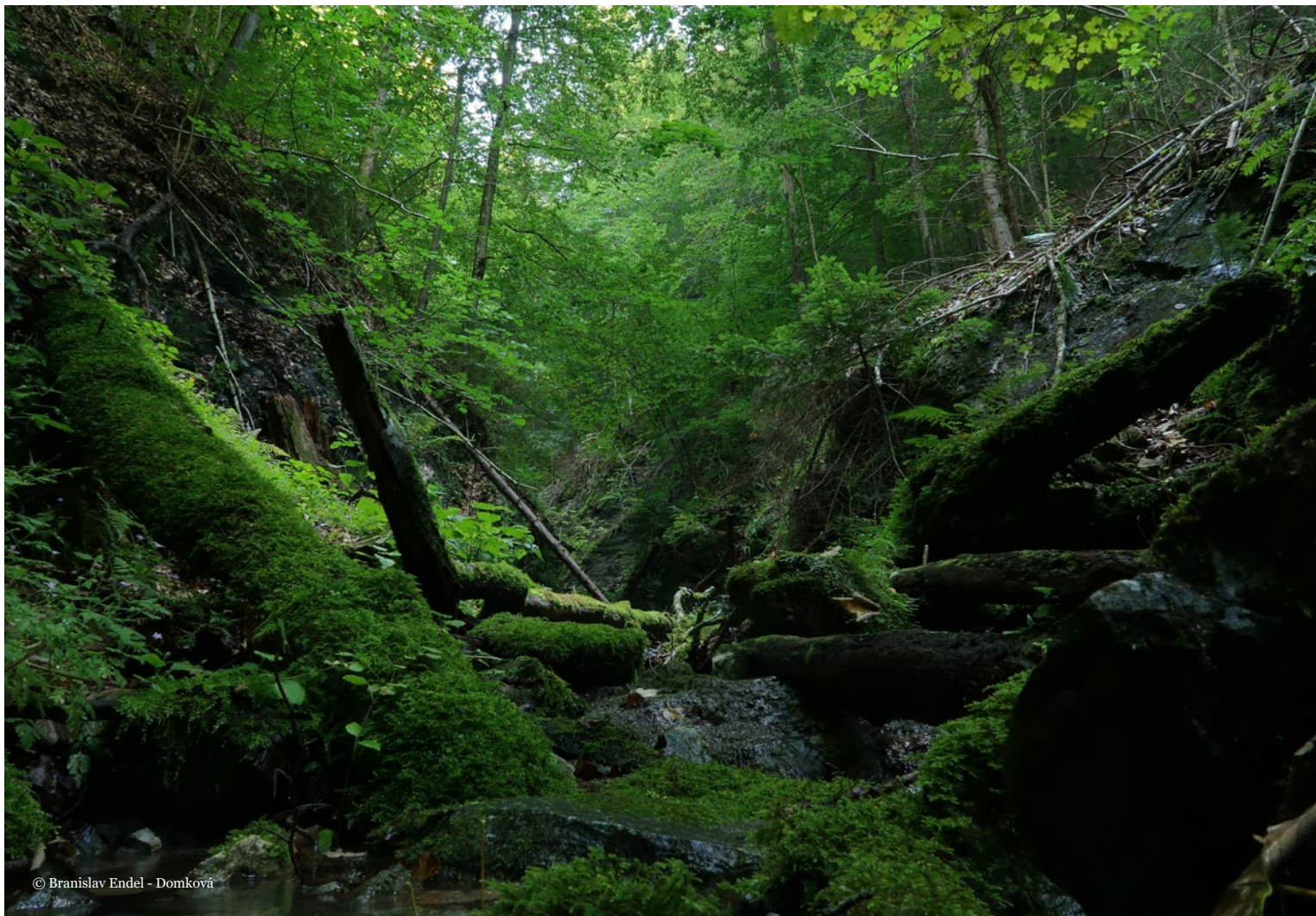
Slovenskej republiky, preto je ich ochrana ako najzachovalejších lesov pre nás prioritou. Výber ostatných území na prísnu ochranu by mal vychádzať z odborného návrhu tak, aby doň boli prioritne zaradené zachovalé vzácne ukážky prírodných stanovišť, lokality s výskytom vzácných a ohrozených druhov rastlín a živočíchov, pre ktorých zachovanie je prísna ochrana tou najlepšou voľbou. Pre naplnenie stratégie nemusí ísť iba o tzv. bezzásahový režim, ale môže ísť aj o aktívny manažment, ktorý však podporuje prírodné procesy potrebné pre zachovanie predmetov ochrany (napr. udržiavanie lúk a pasienkov).

Stručne a jasne:

Rozloha Slovenska je 4 903 500 ha, z čoho je podľa Zelenej správy (MPRV SR 2022) skutočná výmera lesov po započítaní tzv. bielych plôch (lesov na poľnohospodárskej pôde) 2 240 800 ha. V cieľoch stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 sme sa zaviazali zabezpečiť prísnu ochranu 10 % výmery SR (490 350 ha). 10 349 ha pralesov a pralesových zvyškov by do tejto výmery určite malo byť zahrnutých (0,2 % SR). Našou snahou je preto dosiahnuť adekvátnu ochranu aj pre 730 ha pralesov a pralesových zvyškov, ktoré zatiaľ prísnu ochranu nemajú. Tvoria iba 0,01 % celkovej rozlohy SR, ale sú nenahraditeľným prírodným dedičstvom.

Mapa: Prírodné rezervácie Pralesy Slovenska

© Jakub Krška - Vysoká

POUŽITÁ LITERATÚRA:

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA A ROZVOJA VIDIEKA – NÁRODNÉ LESNÍCKE CENTRUM, 2022. Správa o lesnom hospodárstve v Slovenskej republike za rok 2021 (Zelená správa).

JASÍK, M. a POLÁK, P. (eds.), 2011. *Pralesy Slovenska*. Banská Bystrica: FSC Slovensko. 228 strán.

JASÍK, M.; POLÁK, P. a VYSOKÝ, J., Vysoký, J., 2017. Výsledky inventarizácie pralesov na Slovensku v rokoch 2009 – 2015. *Naturae Tutela*, 21/2, 153-184.

MATHÉ, P. a JASÍK, M., 2023: *Analýza možných prístupov k zlepšeniu ochrany vymapovaných pralesov a pralesových zvyškov, ktoré zatiaľ nemajú dostatočnú ochranu*.

DOSTATOČNÉ MNOŽSTVO PRVKOV PODPORUJÚCICH BIODIVERZITU

Pre zachovanie rozmanitosti lesov je dôležitá prítomnosť prvkov podporujúcich biodiverzitu. Medzi takéto prvky zaraďujeme napríklad stromy ponechané na dožitie (po ťažbe), odumreté drevo v rôznych formách, tzv. biotopové stromy alebo stromy obývané špecifickými druhmi hmyzu či vtákmi hniezdiacimi v dutinách alebo menšie plochy so skupinami týchto stromov a s odumretým drevom, ktorým sa hovorí aj „ostrov biodiverzity“ alebo „ostrov starnutia“. Prvkami podporujúcimi biodiverzitu sú teda stromy, optimálne skupiny stromov, ktoré ostávajú v lese až do konca svojho fyzického veku, teda až po ich prirodzené odumretie a rozklad. V celom tomto procese slúžia ako zdroj a priestor pre život množstva ďalších organizmov, a keď sa úplne rozložia, slúžia ako substrát pre nasledujúcu generáciu stromov.

Pojem ostrov biodiverzity sa používa vo vzťahu k vysokej koncentrácii prvkov podporujúcich biodiverzitu na malej ploche. Takéto ostrovy môžu slúžiť ako tzv. nášlapné kamene pre mnohé druhy, zabezpečujú prepojenosť populácií na úrovni regiónov až krajiny. Významnými ostrovmi biodiverzity sú aj prírodné rezervácie v prostredí prevažne obhospodarováných lesov.

Biotopové stromy sa vyznačujú rozmermi a vekom. Sú to mohutné stromy hlavnej úrovne porastu, resp. nadúrovňové stromy, často rozvetvené, s prítomnosťou rôznorodých mikrohabitatov. Cieľom ponechania biotopových stromov v obhospodarováných lesoch je vytváranie stanovišť pre širokú škálu organizmov. Funkciu biotopových stromov v porastoch, v ktorých sa výrazné biotopové stromy nevyskytujú, dokážu prebrať stromy hlavnej úrovne, ak sú pri ťažbe ponechané na dožitie a prirodzený rozklad.

Odumreté drevo je kľúčový komponent kolobehu živín, ktorý zabezpečuje funkčnosť lesného ekosystému a plní v ňom dôležité úlohy v podobe priestoru pre hniezdiče, zdroja potravy pre hmyz a rôzne druhy živočíchov, substrátu pre rast húb, rastlín a drevín, zdroja nevyhnutných prvkov v pôde (fosforu, vápnika, draslíka, sodíka), zadržiavania vlhky a tvorby mikroklimy, ochrany pred eróziou a dlhodobého viazania CO₂ v pôde.

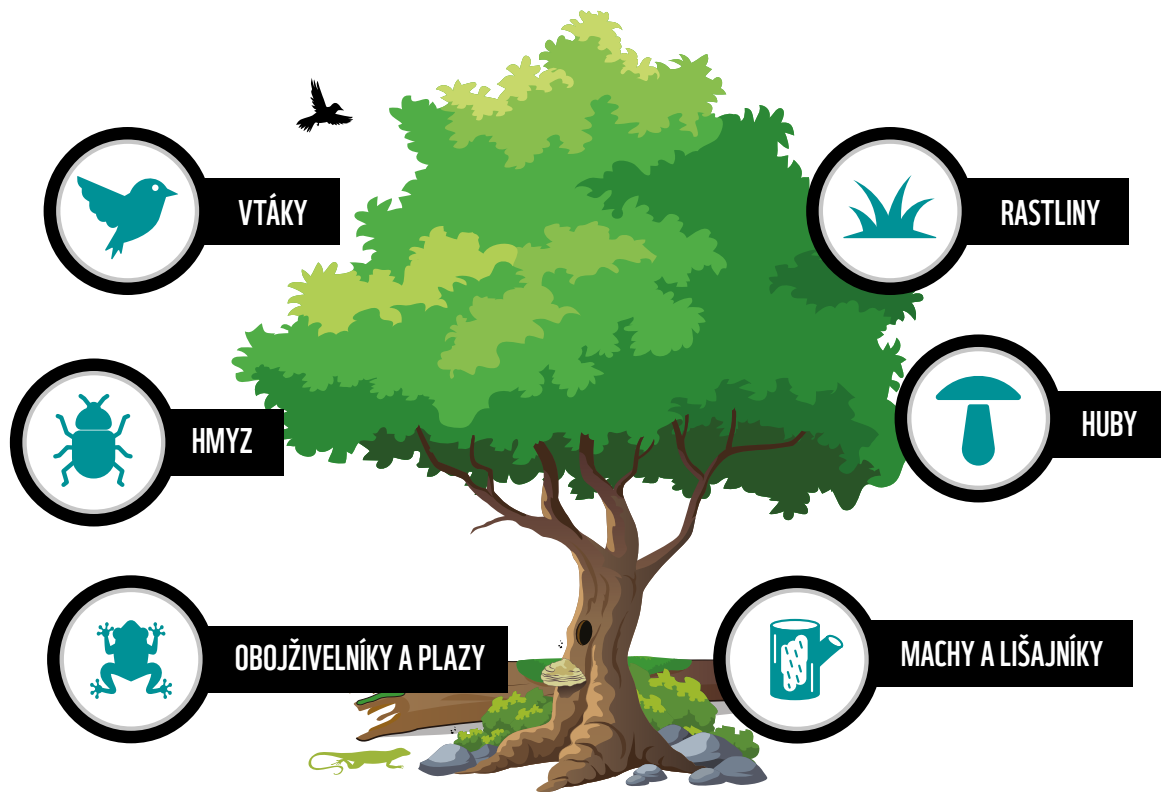
V chránených územiach je ponechávanie odumretého dreva samozrejmosťou, no v obhospodarováných lesoch môže predstavovať ponechanie stojaceho a ležiaceho odumretého dreva komplikácie

pri ďalšej starostlivosti o les. Odumierajúce a odumreté drevo bolo v minulosti vnímané najmä ako hrozba pre okolité porasty a kládol sa veľký dôraz na dodržiavanie takzvanej „porastovej hygieny“. Viedlo to k zhoršeniu biotopov mnohých vzácnych druhov viazaných na dožívajúce stromy a odumreté drevo. Cílené ponechávanie a manažment odumretého dreva je na Slovensku a v okolitých krajinách relatívne novým konceptom. Aj pre odborných lesných hospodárov, ktorí sa rozhodnú ponechať odumreté drevo alebo stromy na dožitie v lese, nie je jednoduché rozhodnúť, ktoré sú tie najvhodnejšie. Je potrebné zvážiť, ktoré druhy drevín na akom konkrétnom mieste ponechať, aby čo najlepšie podporili biodiverzitu a zároveň nepredstavovali prekážku pri ďalšom obhospodarovaní lesov a neohrozovali lesných pracovníkov či bežných návštevníkov a návštevníčky lesa. Preto sa snažíme sprostredkovať poznatky o prvkoch podporujúcich biodiverzitu, možnostiach ponechávania stromov na dožitie a odumretého dreva v lese a navrhnúť spôsoby ich monitoringu a manažmentu.

Stručne a jasne:

Podľa posledných výskumov je v lesoch Slovenska v priemere približne 42 m³/ha odumretého dreva, čím sa v tomto parametri radíme medzi krajiny Európy s najväčšou zásobou (Šebeň 2017). Aj napriek tomu je však viacero druhov európskeho významu viazaných na odumreté drevo dlhodobo v nepriaznivom stave (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky – Komplexný informačný a monitorovací systém 2023). Nie je tiež jasné, ako, kde a v akej forme je potrebné takéto drevo ponechať v obhospodarovaných lesoch, aby poskytovalo čo najväčší úžitok pre biodiverzitu a zároveň nedochádzalo ku konfliktom s ochranou bezpečnosti a zdravia ľudí a samotného lesa. Preto sa v súčasnosti venujeme téme ponechávania odumretého dreva a stromov na dožitie v lese.

Obrázok: Prvky podporujúce biodiverzitu

POUŽITÁ LITERATÚRA:

ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY – KOMPLEXNÝ INFORMAČNÝ A MONITOROVACÍ SYSTÉM, 2023. Drevník ryhovaný. Online. Dostupné na: <<https://www.biomonitoring.sk/Registration/AtlasAnimal/Detail/65740?>> [dátum citovania 2023-08-14].

ŠEBEŇ, V., 2017. *Národná inventarizácia a monitoring lesov SR 2015 - 2016. Informácie, metódy, výsledky.* Zvolen: NLC – LVÚ. 256 s.

LESY OBHOSPODAROVANÉ ZODPOVEDNE

Aj obhospodarované lesy plnia rôzne ekonomické, environmentálne či sociálne funkcie. V závislosti od toho, akým spôsobom je les obhospodarovaný, sa môžu niektoré z nich dostávať do popredia. Hospodárenie v lesoch by malo spĺňať minimálne požiadavky trvalej udržateľnosti. K tomuto spôsobu hospodárenia sa Slovenská republika zaviazala na viacerých fórach (napr. Forest Europe, Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát). Definícia trvalo udržateľného obhospodarovania lesov je obsiahnutá v rezolúcii H1 prijatej na ministerskej konferencii o ochrane lesov v Európe, ktorá sa uskutočnila v Helsinkách v roku 1993. Pri tomto spôsobe sa uprednostňuje hlavne ekonomická funkcia lesov a lesnícke postupy sú do značnej miery zjednodušené a schematické. Podľa niektorých definícií sa za trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa považujú aj plantáže, kde sa jednorazovo vyťaží veľká plocha, ktorá je následne umelo zalesnená rovnakým druhom dreviny.

Prírode blízke obhospodarovanie lesa lepšie zohľadňuje environmentálne funkcie a približuje sa prírodným procesom. Zákon NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch definuje prírode blízke hospodárenie

v lesoch ako pestovné a obnovné postupy zamerané na vytváranie a pestovanie lesov s diferencovanou vekovou, druhovou, genetickou a priestorovou štruktúrou, v maximálnej možnej miere sa približujúcou prirodzeným lesom charakteristickým pre podmienky danej lokality. Tieto postupy v maximálnej možnej miere využívajú prírodné procesy, najmä prirodzenú obnovu drevín, regeneračnú schopnosť lesného ekosystému, individuálny výškový a hrúbkový rast stromov, schopnosť autoredukcie a tvarovú premenlivosť lesných drevín.

Cieľom prírode blízkeho hospodárenia v lese je prebudovať umelo vytvorené a menej stabilné rovnorodé lesy na stabilné, viacvrstvé, poloprírodné až prírodné lesy a pritom využívať ich hospodársky potenciál. Rovnako zabezpečiť druhovú rozmanitosť rastlín a živočíchov a tiež väčšiu pestrosť na úrovni biotopov. To je možné dosiahnuť ochranou a podporou zriedkavých, resp. ohrozených druhov drevín, ochranou pionierskych štádií lesa, ponechaním ležiaceho a stojaceho odumretého dreva v lese, ponechaním starých dominantných stromov na dožitie a rozklad (Saniga a Bruchánik 2009).

4 %

V súčasnosti sa prírode blízke hospodárenie uskutočňuje na približne 4 % výmery lesov Slovenskej republiky najmä v tzv. objektoch ProSilva (90-tis. ha).

10 %

Podľa zákona 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny je v treťom stupni ochrany prírody možné používať v lesoch iba prírode blízke hospodárenie. Tieto lesy predstavujú približne 10 % (228-tis. ha) všetkých lesov v SR.

25 %

Podľa národného lesnickeho programu bude do roku 2030 prírode blízke obhospodarovanie lesov využívané na 25 % územia SR.

Pri zodpovednom obhospodarovaní lesov sa navyše prihliada na požiadavky tretích strán, ktoré majú záujem podieľať sa na zlepšovaní obhospodarovania lesov (samosprávy, ľudia venujúci sa turistike a zberu húb, vedecká obec, environmentálne organizácie). Zodpovedné obhospodarovanie lesa je environmentálne vhodné, sociálne prospešné a ekonomicky životaschopné a udržiava rovnováhu medzi týmito tromi piliermi.

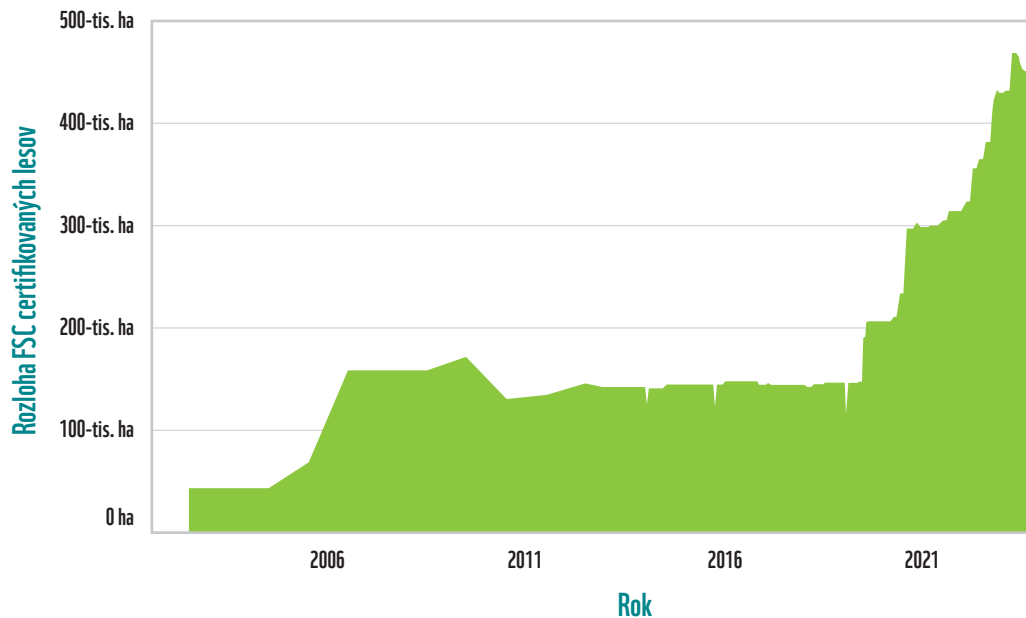
Environmentálne vhodné znamená, že nezaťažuje životné prostredie. Zabezpečuje, že produkcia výrobkov z dreva a iných výrobkov a služieb pochádzajúcich z lesa zachováva biodiverzitu lesov, produktivitu a rešpektuje prírodné procesy. Sociálne prospešné obhospodarovanie lesov pomáha miestnemu obyvateľstvu a spoločnosti ako celku užívať trvalé výhody nenarušených lesov a tiež poskytuje vhodné pracovné podmienky a ohodnotenie ľuďom pracujúcim v lesnom hospodárstve. Ekonomicky životaschopné obhospodarovanie lesov znamená, že lesné činnosti sú štruktúrované a riadené tak, aby boli dostatočne ziskové bez toho, aby sa finančný zisk dlhodobo vytváral na úkor lesných zdrojov, ekosystému alebo dotknutých komunít či personálu.

Uplatňovanie zodpovedného obhospodarovania lesov je základnou podmienkou pre splnenie princípov a kritérií štandardu Forest Stewardship Council (FSC) pre certifikáciu lesného hospodárstva, ktorý sa obhospodarovateľ lesa dobrovoľne zaväzuje dodržiavať pri vstupe do certifikácie FSC. Jednou z požiadaviek je na základe najlepších dostupných informácií identifikovať tzv. lesy s veľkým spoločenským významom (LVSV) v rámci obhospodarovanej plochy, ktorá je predmetom certifikácie.

Všetky lesy majú z environmentálneho či zo sociálneho hľadiska význam a hodnotu. Ak sa však tieto hodnoty pokladajú za výnimočne významné až kriticky dôležité (v zmysle príručky Pavlík et al. 2010), môžeme hovoriť o lesoch s veľkým spoločenským významom. Pre WWF Slovensko je tento koncept dôležitým nástrojom na ochranu najvzácnejších lesov a druhov na ne viazaných a podporu biodiverzity všetkých lesov ako celku. Preto sa od roku 2017 zapájame do FSC certifikácie a pomáhame obhospodarovateľom s identifikáciou lesov s veľkým spoločenským významom a nastavovaním vhodného manažmentu pre zachovanie a zlepšenie týchto výnimočných hodnôt.

Stručne a jasne:

V moderných časoch, keď spoločnosť vyžaduje okrem produkcie dreva aj plnenie komplexných ekosystémových služieb, nie je trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa so zameraním na produkciu drevnej hmoty dostačujúce. Pri pestovaní lesa nutné čo najviac sa priblížiť prírodným procesom a do obhospodarovania lesa zapojiť relevantné tretie strany tak, aby lesy naplňovali všetky potreby spoločnosti.

Rozloha certifikovaných lesov

460 069 ha

Certifikáty obhospodarovania lesa

19

Certifikáty spotrebiteľského reťazca

200

Graf: Vývoj výmery FSC certifikovaných lesov a počet vydaných FSC certifikátov k 31. 07. 2023

POUŽITÁ LITERATÚRA:

PAVLÍK, J. et al., 2010. *Lesy s veľkým spoločenským významom*. Liptovský Hrádok: A-projekt, 2010. 32 s.

Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch. Dostupné na: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-326>> [dátum citovania 2023-08-14].

SANIGA, M. a BRUCHÁNIK, R., 2009. Príroda blízke obhospodarovanie lesa. Online. Zvolen: Národné lesnícke centrum. Dostupné na: <https://web.nlcsk.org/wp-content/uploads/2019/11/prirode_blizke_obhospodarovanie_lesa.pdf> [dátum citovania 2023-08-14].

LESY PRIPRAVENÉ NA ZMENU KLÍMY

Zmena klímy v súčasnosti ohrozuje niektoré typy lesných ekosystémov a tým im znemožňuje poskytovať úžitky, ktoré lesy človeku bežne poskytujú. Vplyvom zmeny klímy dochádza k stúpaniu priemernej ročnej teploty a nerovnomernému rozloženiu zrážok v rámci roka, pričom sa často striedajú obdobia so silnými privalovými dažďami s extrémne suchými obdobiami bez zrážok, čo spôsobuje nerovnováhu v bilancii vody v krajine. Medzi časté prejavy zmeny klímy v lesoch patrí ich zhoršený zdravotný stav, premnoženie škodcov a usychanie stromov. Preto je potrebné prispôsobiť manažment a pestovať lesy odolné voči zmene klímy.

WWF Slovensko podporuje overovanie a zavádzanie inovatívnych spôsobov hospodárenia v lesoch založených na vedeckých poznatkoch. Jedným z takýchto konceptov je klimaticky inteligentné obhospodarovanie lesov. Ide o obhospodarovanie lesov s cieľom tvorby odolných lesných ekosystémov schopných plniť produkčné aj mimoprodukčné (ekologické a environmentálne) funkcie s hlavným zameraním na adaptáciu, zmierňovanie a sociálny rozmer zmeny klímy. Opatrenia, ktoré sa v rámci týchto konceptov zavádzajú, sú špecificky prispôbené pre konkrétne lokality a problém, ktorý v nich zmena klímy spôsobuje. Z prieskumu WWF Slovensko medzi lesníckou a odbornou obcou v piatich krajinách EÚ je zjavné, že klimaticky inteligentné obhospodarovanie lesa zatiaľ nie je príliš známym pojmom, avšak problematika zmeny klímy a jej vplyvov na lesy je pomerne jednoznačne vnímaná. Pre adaptáciu lesov na zmenu klímy respondenti a respondentky preferujú proaktívny prístup

a za najdôležitejšie považujú aktívne zvyšovanie druhej a štruktúrálnej pestrosti lesov. Preferujú zavádzať jemnejšie spôsoby hospodárenia v lesoch, holorubný hospodársky spôsob, ale naopak aj bezzásahový režim považujú za najmenej vhodné.

Riešením tohto problému a zavádzaním klimaticky inteligentného obhospodarovania lesov sa zaoberáme napríklad v projekte CLIMAFORCEELIFE, v oblasti prevažne borovicových lesov na viatych pieskoch Záhoria či v nepôvodných smrekových porastoch v Malých Karpatoch. Pri zavádzaní klimaticky inteligentného hospodárenia v lese spolupracujeme s miestnymi lesníkmi aj s vedec-kou obcou. Odborníci z Lesníckej fakulty Technickej univerzity vo Zvolene vypracovali expertnú štúdiu a vytvorili model vývoja vybraných lesných porastov počas najbližších 30 rokov pri rôznych klimatických scenároch. Výsledkom štúdie je návrh optimálnych postupov hospodárenia pre konkrétne porasty, aby výsledkom boli lesy, ktoré plnia všetky požadované funkcie (ukladanie CO₂, biodiverzitu, rekreáciu, statickú stabilitu a produkciu), sú odolné voči zmene klímy a ekonomicky životaschopné. Tieto postupy budú testované na modelových porastoch.

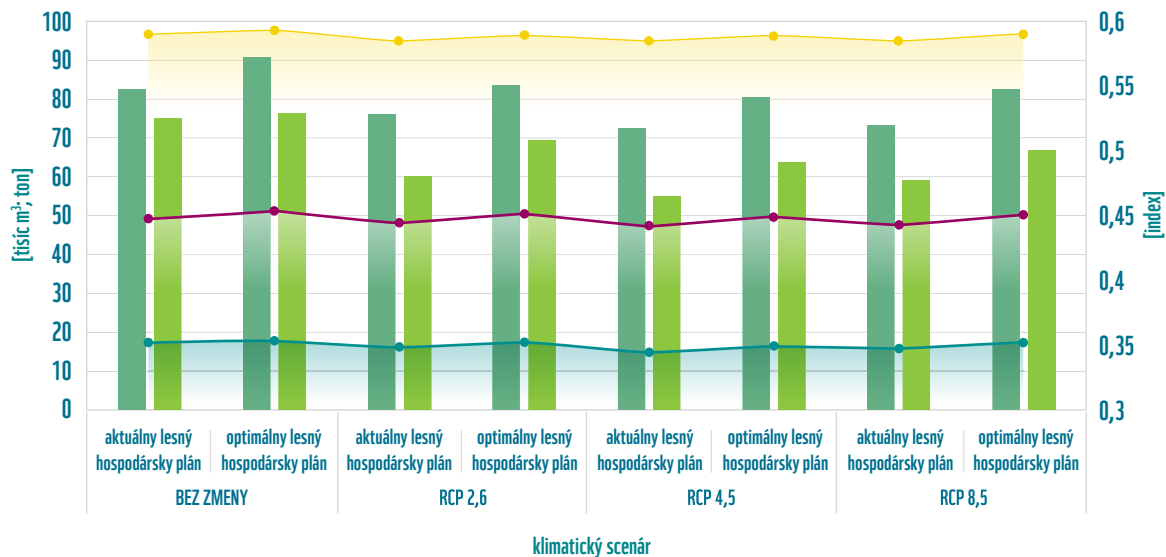
Pri klimaticky inteligentnom obhospodarovaní lesov sa venuje pozornosť aj vodnému režimu. Dôležité je najmä spomalenie odtoku vody a jej zadržanie v lese. Preto je dôležité udržiavať a renovovať vodozádržné objekty či realizovať nové opatrenia pre spomalenie povrchového odtoku.

Stručne a jasne:

Pri klimaticky inteligentnom obhospodarovaní lesov je dôležité vykonávanie výchovných zásahov s dostatočnou intenzitou pre podporu stability porastov. Zabezpečenie dostatočného presvetlenia porastov pre zlepšenie svetelných podmienok, a tým podporu prirodzeného zmladenia drevín. Prispôsobenie druhového zloženia lokality a klimatickým podmienkam, ako aj vodozádržné opatrenia na zlepšenie vodného režimu.

Graf: Predpokladaný vplyv zmeny hospodárenia na produkciu, viazanie uhlíka, stabilitu porastov, rekreáciu a biodiverzitu pri rôznych klimatických scenároch

LESY CHRÁNENÉ PRED NELEGÁLNOU ŤAŽBOU

Nelegálne činnosti pri ťažbe dreva a obchode s ním sú jedným z najväčších globálnych problémov pre zachovanie lesov, ochranu životného prostredia, ako aj celkovej kvality života ľudí. Nezákonná ťažba dreva a vplyv trestnej činnosti v lesnom hospodárstve na zmenu klímy a vymieranie druhov sú na politickej úrovni stále nedostatočne pochopené, alebo je ich význam podceňovaný. Lesy sa pre svoju funkciu viazania uhlíka z atmosféry stávajú kľúčovým nástrojom na zmiernenie zmeny klímy. Základným predpokladom by však malo byť to, aby drevo pochádzajúce z lesa spĺňalo zákonné požiadavky a pri jeho získavaní neboli poškodené sociálne alebo environmentálne hodnoty.

Európska únia prostredníctvom EUTR - nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 995/2010 z 20. októbra 2010 - ustanovila povinnosti hospodárskych subjektov uvádzajúcich na trh drevo a výrobky z dreva. Skutočným zmenám však doteraz bránili medzery v nariadení EUTR a jeho presadzovaní, ako aj nedostatky v implementácii iných vnútroštátnych právnych predpisov v členských štátoch EÚ. Vyplyva to napríklad z výsledkov prieskumu presadzovania nariadenia EUTR, ktoré zverejnila WWF v decembri 2019. Aj preto je v súčasnosti EUTR nahrádzované EUDR - nariadením

Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) o sprístupnení určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie.

V nadväznosti na nariadenie EUTR si WWF Slovensko v roku 2019 stanovilo ako jeden z cieľov zvýšenie transparentnosti v tokoch dreva prostredníctvom analýzy aktuálneho stavu, definovania problémových miest v spracovateľskom reťazci a návrhu inovatívneho systému náležitej starostlivosti pri uvádzaní dreva na trh. Špecifikom Slovenska je častý výskyt nelegálnych výrubov stromov mimo lesa – na brehoch riek či na stromami zarastených poľnohospodárskych pozemkoch. Na Slovensku sa vo väčšine prípadov na evidenciu vyťaženej a prepravovaného dreva používa papierová evidencia, čo sťažuje kontrolu a vytvára priestor pre manipuláciu. Preto WWF Slovensko hľadá vhodné moderné riešenie v podobe elektronického systému, ktorý umožní efektívne sledovanie vyťaženej dreva a zabezpečí možnosť overiť pôvod (legálnosť) drevnej hmoty, ako aj dohľad nad činnosťami spojenými s ťažbou a transportom drevnej hmoty v reálnom čase. Sprístupnením takéhoto systému verejnosti (podobne ako v Rumunsku či Bulharsku) vznikne silný nástroj na sledovanie tokov dreva.

Stručne a jasne:

Nelegálna ťažba dreva predstavuje 10 – 30 % z celkovej ťažby dreva na celom svete. Ako hlavné problémy na Slovensku boli prostredníctvom analýzy nedostatkov identifikované najmä: ťažba neoznačených stromov (vrátane zneužívania náhodnej ťažby), úplatkárstvo, nejasnosti v dokumentácii a nedostatočná kontrola. WWF Slovensko pracuje na zefektívnení sledovania vyťaženého a prepravovaného dreva.

© Tomáš Hulík

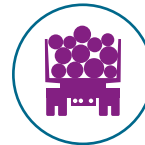
Ťažba neoznačených stromov

Pri ťažbe označených stromov sa ťažia aj neoznačené stromy, často dochádza aj k zneužívaniu náhodnej ťažby.

Úplatkárstvo

Neoprávnené praktiky na rôznych úrovniach lesníctva a drevárskeho priemyslu (rodinkárstvo, klientelizmus, podvody pri verejnom obstarávaní, manipulácia s kvalitou dreva atď.).

Nejasnosti v dokumentácii pri preprave dreva

Viacnásobné použitie prepravných dokladov, údaje v dokumentoch nekorešpondujú so skutočnosťou, (nesprávne údaje ako množstvo, kvalita, dreviný atď.).

Nedostatočná kontrola

Organizácia štátnej správy a presadzovania práva sú nedostatočne vybavené, personál je preťažený, nedostatky v systematickom vzdelávaní atď.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

WWF, 2021. Odporúčania na zlepšenie presadzovania práva v súvislosti s trestnou činnosťou v lesnom hospodárstve. Online. Dostupné na: <https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/wwf_eu_forest_crime_recommendation_v05_sk_final_web.pdf> [dátum citovania 2023-08-14].

WWF, 2019. *WWF Enforcement Review of the EU Timber Regulation (EUTR)*. Online. Dostupné na: <https://wwf.panda.org/discover/knowledge_hub/?357123/WWF-Enforcement--Review-of-the-EU-Timber--Regulation-EUTR> [dátum citovania 2023-08-14].

POSLANÍM WWF JE TVORIŤ BUDÚCNOSŤ, KDE ĽUDIA ŽIJÚ V SÚLADE S PRÍRODOU.

Pracujeme na tom, aby sme
zachovali prírodné bohatstvo
v prospech ľudí a prírody.

together possible™ panda.org

© 2023

© 1986 Panda symbol WWF - World Wide Fund for Nature (Formerly World Wildlife Fund)
®"WWF" is a WWF Registered Trademark. WWF, Avenue du Mont-Bland,
1196 Gland, Switzerland. Tel. 41 22 364 9111. Fax. +21 22 364 0332.

Pre viac informácií navštívte náš web: wwfsk.org